Hoe zou je vandaag nog kunnen overtuigen met een of ander kritisch betoog als je in die kritiek jezelf buiten schot laat?

Enkele knelpunten in de podiumsector

Marianne Van Kerkhoven, zelf werkzaam in die sector.

1.

Het is er al een hele tijd: dat gevoel dat de podiumsector, – ondanks het feit dat er onmiskenbaar nog heel wat artistieke én professionele kwaliteit in wordt voortgebracht –, een echt elan mist, dat het theaterbedrijf dichtgeslibd is en dat er door al dat slijk geen beweging kan ontstaan. De uittekening van het landschap zoals die te voorschijn kwam na de recente subsidiebeslissingen van minister Martens heeft dat gevoel niet doen wegebben, integendeel: in die nieuwe subsidieronde werd veel 'ouds' geconsolideerd en weinig 'nieuws' gehonoreerd en bovendien werden de genomen beslissingen door heel wat politieke belangen doorkruist.

In het debat waarin minister Martens en de sector op 3 september 1996 tijdens het Theaterfestival een openbare confrontatie aangingen, stelde de podiumsector zich echter erg defensief en lang niet eensgezind op: dat de minister het initiatief – wat de organisatie van de sector betreft – naar zich toetrekt, bijvoorbeeld in zijn eisen omtrent een reeks door hem opgelegde samenwerkingen, werd niet als principe gecontesteerd en de kloof tussen 'oud' en 'nieuw' in de sector zelf liet zich onder meer voelen in enkele felle reacties die de studie van het Vlaams Theater Instituut *Naar een ontwikkelingsbeleid voor de podiumkunsten* tot mikpunt namen. Eerder dan in te gaan op de houding van het beleid, willen we hier een paar kanttekeningen plaatsen bij enkele ontwikkelingen in de sector zelf.

2.

In feite worden de belangrijkste hangijzers door Guy Cassiers aangeraakt in het interview *In de hoop dat er beweging komt* elders in dit nummer: het vastlopen van structuren en (daardoor?) van artistieke ontwikkelingen, het intelioriseren van beleidsnormen, de organisator/producent die de plaats inneemt van de artiest, de dwang tot gezelschapsvorming waardoor individuele artiesten uit de boot vallen, de problematische situatie van repertoiregezelschappen en kunstencentra, enz.

Het is wellicht een gevaarlijke – want tot automatisch denken aansporende – stelling de theatergeschiedenis te beschouwen als een aaneenschakeling van op- en neergaande cycli en vandaaruit de huidige periode te interpreteren als een neergaande fase na het artistieke elan dat begon in de jaren '80; toch is vandaag het gevoel aanwezig dat een vorige periode is afgesloten en dat een nieuwe begint of zou moeten beginnen.

Op zulke momenten manifesteert zich, meer dan op andere, de nood aan het opmaken van een bilan, alsof men de net voorbije periode wil vasthaken aan zijn voorgeschiedenis.

Na het wegebben van de beweging van het politieke theater in de jaren '70, konden we in Vlaanderen in het begin van de jaren '80 de eerste theater- en dansvoorstellingen meemaken van een nieuwe generatie podiumkunstenaars die ook internationaal gezien een zeer grote artistieke waarde gingen vertegenwoordigen. In hun kielzog traden een aantal organisatoren op de voorgrond die dit nieuwe werk gingen produceren en/of die het – naast andere internationale projecten – aan een publiek gingen presenteren. In die periode werden grote stappen gezet i.v.m. het professionaliseren van het theaterbedrijf in zowat al zijn geledingen. Bij deze nieuwe lichting theaterkunstenaars was een sterk bewustzijn aanwezig dat de structuur waarin gewerkt werd een bepalende invloed had op het uiteindelijke product, dat creëren binnen vastgeroeste organisaties schade kon berokkenen aan het artistieke werk. Dit afwijzen van het centrum, van het 'normale circuit' kan dan ook geïnterpreteerd worden als een keuze voor een zo groot mogelijke artistieke vrijheid enerzijds en tégen een mogelijke recuperatie anderzijds.

Als we de geschiedenis van het Vlaamse theater na de Tweede Wereldoorlog bekijken zien we dat eigenlijk elke 'theaterbeweging' haar eigen structuren heeft opgebouwd – is dit dan toch een wetmatigheid? – maar dat het slechts zelden voorkomt dat deze oorspronkelijk kleine, marginale organisaties een dergelijke ontwikkeling kennen/kenden dat zij – bijna de facto – tot het centrum gingen behoren. De